

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Šventoji maištininkė Dorothy Day

2014-01-07

ŽURNALAS: Kelionė su Bernardinai.lt

TEMA: Religija

AUTORIUS: Andrius Navickas

DATA: 2014-01

2012 metais Amerikos vyskupas vieningai rekomendavo kanonizuoti žurnalistę, Katalikų darbininkų judėjimo JAV kūrėją Dorothy Day. Šventasis Sostas jau yra suteikęs jai Dievo tarno titulą, o tai jau pirmasis žingsnis kanonizacijos link. Vilčių, kad ši daug ginčų kėlusį katalikė anarchistė bus paskelbta šventąja, pridėjo ir tai, kad popiežius Benediktas XVI, prieš pat pasitraukimą Gavėnios pradžios homilijoje pavadino D. Day krikščioniško atsivertimo pavyzdžiu.

Dar viena kiek salstelėjusi ir pamokoma šventumo istorija? Veikia dar vienas Viešpaties pokštas ir mūsų stereotipų sudaužymas į šipulius. Pati D. Day save vadino nenuorama problemų kėlėja. Absoliuti dauguma ją pažinojusių su tuo visiškai sutiktų. Tiesa, dauguma D. Day bičiulių buvo įsitikinę, kad ji kelia dievišką sumaištį ir primena krikščioniškojo radikalumo vertę. Galima drąsiai sakyti, jog per visą XX amžiaus Bažnyčios istoriją sunku atrasti kitą taip giliai tikintį kataliką, kuris tiek kartu vertė Bažnyčios hierarchus griebtis už galvų.

Vaikystės klajonės

Dorothy gimė 1897 metų lapkričio 8 dieną Bruklino, Niujorke. Ji buvo ketvirta iš penkių vaikų ir kėlė tėvams tiek rūpesčių, kiek nesugebėjo sukelti kiti keturi kartu sudėjus.

Šeimoje vienareikšmiškai dominavo griežtas ir reiklus tėvas – sporto žurnalistas, kilęs iš pietinių valstijų ir išlaikęs rasinius stereotipus bei konservatyvias politines pažiūras. Jis viešai atmetė religiją ir mėgo kartoti, kad pasaulyje tiek blogio, jog kalbėti apie mylintį Kūrėją absurdiška. Motina buvo kur kas santūresnė ir švelnesnio būdo. Ji priklausė Episkopalų Bažnyčiai. Mama retsykais nusivesdavo vaikus į pamaldas, pasirūpino, kad jie būtų pakrikštyti, tačiau dėl gilesnio religinio vaikų ugdymo nesuko sau galvos. Jos tikėjimas buvo veikiau pagarbos savo religinėms šaknims išraiška, o ne asmeninis apsisprendimas.

Kai Dorothy buvo šešeri, tėvas gavo darbą Oaklende, ten pervaziavo visa šeima.

Tačiau, kaip atrodė, atsivėrusios šviesios žurnalistinės karjeros galimybės subyrėjo per didįjį San Francisko žemės drebėjimą 1906 metais. Triuškinamas smūgis miestui kartu reiškė naują bedarbių bangą, į kurią pateko ir Johnas Day.

Prasidėjo karštligiškos Dorothy tėvo darbo paieškos, kurių metu teko pabadauti bei savo kailiu pajusti, kokia visos šeimos tragedija tampa nedarbas. Šeima pervažiavo į Čikagą ir apsigyveno skurdžiame pietiniame rajone. Čia Dorothy perskaitė Uptono Sinclairo „Džiungles“, kurios tapo literatūriniu žemėlapiu po skurdų Čikagos rajoną. Būtent Čikagoje Dorothy iš arti pamatė, kiek daug žmonių kenčia skurdą ir kiekvieną dieną kovoja dėl išgyvenimo.

Po kurio laiko Johnas Day vėl pagavo karjeros paukštę už uodegos, tapo sporto skyriaus redaktoriumi viename iš laikraščių, ir šeima galėjo persikelti į prestižinę Čikagos šiaurę.

Akademiniam dramblio kaulo bokšte

Aktyvi, kiek užsispyrusi, bet jautri ir mielai padedanti pakliuvusiems į bėdą Dorothy per daug neišsiskyrė iš kitų mokinių. Gal daugiau nei įprasta paauglėms kalbėjo apie socialines problemas ir jaudinosi dėl pasaulyje egzistuojančios neteisybės. Anksti atsiskleidė talentas rašyti, tačiau Day šeimoje visi turėjo tam polinkį.

Kai 1914 metais D. Day išvyko studijuoti į Iliojaus universitetą, atrodė, kad jos karjera tekės įprasta vaga. Tačiau čia ji užsibuvo tik dvejus metus. Tiesa, jie turėjo labai svarbią reikšmę formuojantis jos pasaulėžiūrai.

Nors Dorothy visą gyvenimą išlaikė Dievui pagarbą (vėliau pati aiškino, jog įtaką padarė dar paauglystėje perskaitytos Fiodoro Dostojevskio knygos), tačiau universitetinių studijų laikais jos priešiškus institucinei religijai itin sustiprėjo. Dorothy autobiografinėje knygoje teigia, kad ją trikdė ir liūdino, jog religingi žmonės skaito Evangeliją, bet lieka visiškai kurti tam, ką skaito. Jie elgiasi kaip veidmainiai: kalba apie artimo meilę, solidarumą, tačiau nepastebi šalia vargstančių žmonių ir neketina jiems padėti.

Universitete Dorothy stengėsi išsiversti be tėvo pagalbos, todėl neretai tekdavo pabadauti, nešioti sulopytus drabužius. Net ir tada, kai buvo pinigų, ji mieliau pirko knygas, o ne maistą. Dorothy ne kartą kartojo, jog iš knygų ji išmoko kur kas daugiau negu iš kurio nors dėstytojo.

Pagrindinis dalykas, kurio Dorothy išmoko universitete, – socialinis aktyvumas. Ji įsitraukė į kairuolių grupę, kurios anuomet labai populiarėjo visoje Amerikoje. Pagaliau ji sutiko žmonių, kurie kalbėjo apie jai rūpimas problemas, kurie jautrūs socialiniam išnaudojimui. Kuo daugiau ji bendravo su bičiuliais socialistais, tuo atgrasesnės jai pradėjo atrodyti akademinės studijos, kuriose, pasak jos, buvo kalbama apie susigalvotas schemas, o ne apie tikrą pasaulį su jo problemomis.

Kai tėvui gavus darbą Niujorke čia pervažiavo ir visa šeima, Dorothy tai priėmė kaip ženklą bandyti dirbti žurnaliste, mokantis iš praktikos.

Socialinių problemų metraštininkė

Pirmąją Dorothy darbovieta tapo radikalus socialistų laikraštis „The Call“. Nėdėduko, sunkiai finansiškai besiverčiančio leidinio redaktorius Chesteris White'as nebuvo sužavėtas idėja priimti dar vieną darbuotoją ir dar devyniolikmetę, neturinčią darbo patirties. Dorothy padėjo jos atkaklumas ir kūrybiškumas – savybės, kurios dar ne kartą ją gelbėjo gyvenime. Mergina paprašė jai mokėti itin mažą penkių dolerių per savaitę atlyginimą ir pažadėjo už tai kasdien rašyti socialinį dienoraštį, kuris būtų publikuojamas „The Call“ apie tai, kaip pragyventi už tokią menkų sumą.

Dorothy dienoraštis labai patiko laikraščio skaitytojams, ir ji netrukus tapo veikiausiai jauniausia laikraščio redaktoriaus pavaduotoja anuometiniame Niujorke. Ji atrinkdavo informaciją, darydavo reportažus apie streikus ir kitas protesto akcijas, kalbindavo profsąjungų atstovus. Jai sekėsi neblogai, to negalima pasakyti apie laikraštį. Prakalbus apie JAV išitraukimą į Pirmąjį pasaulinį karą, cenzūra gerokai sustiprėjo ir labiausiai kliuvo radikaliems socialistams – „The Call“ turėjo baigti savo veiklą.

Dorothy nebuvo tikra, kuo ji labiausiai nori būti: žurnalistė, socializmo kovotoja ar anarchiste. Ji įstojo į Pasaulinį darbininkų internacionalą, bendravo su įvairiais socialistų veikėjais. Pavyzdžiui, Niujorke tuo metu buvusiu bolševikų veikėju Levu Trockiū, Emma Goldman, Johnu Reedu ar Eugene O Neil.

1917 metų lapkritį ji pirmą, bet tikrai ne paskutinį kartą pateko į kalėjimą, kai kartu su grupe moterų prie Baltųjų rūmų Vašingtone protestavo prieš tai, jog moterims nėra suteikiama balsavimo teisė. Policija suėmė net keturiasdešimt aktyviausių protestuotojų, elgėsi su jomis šiurkščiai, ir moterys nusprendė kalėjime paskelbti bado streiką. Dorothy su bendramintėmis streikavo beveik dvi savaites, kol įsikišo pats JAV prezidentas ir suteikė malonę šioms kalinėms.

Nepaisant šio sprendimo, Dorothy kritiškumas valdžios atžvilgiu nesumažėjo, ir mergina apsidžiaugė galėdama ją pliekti socialistinės pakraipos kultūriniame žurnale „The Masses“, kuris laikėsi griežtos antikarinės pozicijos. Darbas šiame leidinyje tęsėsi neilgai, nes vienas iš Dorothy pažįstamų nusižudė, ir tai ją labai sukrėtė, privertė pagalvoti apie gyvenimo pokyčius.

Tėvų džiaugsmui, 1918 metais kartu su seserimi Della Dorothy pradėjo lankyti medicinos seserų kursus. Tuo metu buvo labai daug kare sužeistų jaunuolių, ir gydytojų bei medicinos seselių labai trūko. Atrodė, kad Dorothy „atėjo į protą“.

Tačiau ji iškentė tik metus. Mergina jautė, kad jai labai trūksta žurnalistinio darbo, be to, vis augo įsitikinimas, jog nepakanka vien rūpintis suluošintais jaunuoliais, bet būtina stoti į kovą su tais, kurie juos siunčia į karo mėsmales. Tad 1919 metais Dorothy vėl grįžo į žurnalistiką, kartu grįžo į Niujorko bohemą.

Klaidžiojimas migloje

Būdama dvidešimt dvejų, Dorothy aistringai išimylėjo už ją vyresnį buvusį žurnalistą Lionelį Moise. Audringos biografijos vyriškis kurį laiką talkino toje pačioje ligoninėje, kurioje dirbo ir Dorothy, o paskui jie pradėjo kartu gyventi Niujorke. Lionelis buvo radikalus anarchistas ir nuotykių ieškotojas, nenustygstantis vienoje vietoje. Kai Dorothy jam pasakė, kad laukiasi, jis griežtai liepė darytis abortą, nes esą nusikaltimas šiame neteisingame pasaulyje gimdyti vaikus. Tokia mylimojo reakcija sukrėtė

Dorothy, tačiau ji pakluso ir padarė, kaip kartojo visą likusį gyvenimą, didžiausią klaidą ir nusikaltimą. Beje, kai Dorothy grįžo iš ligoninės, kurioje buvo nužudytas jos negimęs kūdikis, ji vietoj Lionelio rado raštelį: jis linkėjo sėkmės ir patarė susirasti turtingą vyrą ir už jo ištekėti.

Dorothy pasijuto sugniuždyta. Ji bandė skausmą malšinti alkoholiu, net galvojo apie savižudybę. Galiausiai ciniškai pasinaudojo pabėgusio meilužio patarimu ir ištekėjo už turtingo vyriškio Berkeley Toby, kuris ją išsivežė ilgai povestuvinei kelionei po Europą. Dorothy labai patiko Europa, tačiau ji taip pat suprato, kad negali gyventi su nemylimu vyru. Pora išsiskyrė, nepraėjus nė metams po vestuvių.

Jos meilės istorijos tuo nesibaigė. Netrukus Niujorke ji sutiko antrąją gyvenimo meilę – anarchistą mokslininką, niekinantį religiją ir santuoką, Foresterį Batterhamą. Pora kartu gyveno ketverius metus. Daugybę valandų jie prakalbėdavo apie tai, kaip valdžia išnaudoja žmones, ir tuo pat metu sukdamiesi po, regis, nesibaigiančius vakarėlius.

1924 metais buvo išspausdinta Dorothy Day knyga „Vienuoliktoji mergelė“, turinti nemažai autobiografinių elementų. Pati knyga nebuvo labai sėkmingai išparduota, tačiau ji patraukė kino filmų kūrėjų dėmesį, ir autorei pavyko parduoti ekranizacijos teises už gana solidų honorarą. Tai buvo pirmoji ir, regis, paskutinė, solidi pinigų suma, kurią Dorothy turėjo savo rankose. Netrukus pinigai buvo investuoti nusiperkant žemės sklypą ir namą Steiteno saloje (Staten Island). Ten kurį laiką Dorothy gyveno su Foresteriu, bet netrukus miesto trauka nugalėjo.

1926 metais Dorothy vėl pasijuto besilaukianti kūdikio. Kaip ir Lionelis, Foresteris pasiūlė abortą, tačiau Dorothy jau buvo esminių pokyčių kelyje. Nėštumą ji priėmė kaip Viešpaties gailestingumo ženklą, kuris pažadino naujam gyvenimui.

Dukros palaidūnės sugrįžimas

Episkopalų bažnyčioje Dorothy buvo gavusi labai menkus krikščioniškojo tikėjimo pagrindus. Tačiau šios sėklos vis sukirbėdavo jos širdyje. Ypač kai sutikdavo krikščionį, kuris ne tik kalbėjo apie tikėjimą, bet ir gyveno juo. Taip pat Dorothy didžiulę įtaką nuo pat ankstyvos jaunystės darė katalikišką liturgiją. Ji mėgdavo užėti į katalikų bažnyčią, kai ten buvo aukojamos šv. Mišios ir paprasčiausiai stebėti tai, kas vyksta.

Nepamirškime, kad tuo metu į katalikus JAV buvo žvelgiama iš aukšto, nes dauguma jų buvo žemesnio socialinio sluoksnio atstovai, išeiviai iš Airijos, Lenkijos ar Lotynų Amerikos. Kaip vėliau prisipažino Dorothy, pirmasis įspūdis, kurį ji patyrė apsilankiusi katalikiškose Mišiose, kad tai iš viso pasaulio susirinkusių sunkiai gyvenančių žmonių bendrija.

Po nutraukto ankstesnio nėštumo Dorothy nuolat jautė širdyje tuštumą, kad ir ką darytų. Net ir gyvenimas su mylimu Foresteriu, kurį ji apibūdino kaip laimės periodą, regis, visą laiką kažko stokojo. Ji buvo įsitikinusi, jog niekada daugiau negalės turėti vaikų, ir pravirkdavo, pamačiusi mamas su kūdikiais ant rankų. Nėštumas moteriai buvo tikras stebuklas, dovana, kurios nesijautė esanti verta, malonė, atskleidžianti, kad, nepaisydamas visų klajonių, nuopuolių, Dievas ją myli ir laimina.

Dorothy buvo skaudu girdėti, jog Foresteris nenori kūdikio, tačiau šįsyk ji nė akimirkos nesuabejojo, kad gimdys. Foresteris matė Dorothy pasiryžimą ir susitaikė su mintimi, jog namuose bus kūdikis. Jis net pamilo trapią gražutę Tamarą, tačiau kai Dorothy tvirtai pareiškė, kad dukra priims katalikišką krikštą, to jam jau buvo per daug.

Jis matė, kaip keičiasi Dorothy požiūris į tikėjimą, tačiau to rimtai nepriėmė. Jam religija buvo opiumas liaudžiai, apgaulė, kuri nuodija žmogaus gyvenimą. Foresteris niekaip negalėjo suprasti, kodėl jo maištingoji Dorothy keičiasi. Ne, ji ir toliau išliko nenuorama maištininkė, tačiau jos maištas įgijo naują gelmę ir kryptį.

Foresteris paliko dukrą ir jos motiną. Jis jų visai neapleido, kartais aplankydavo, pagal galimybes padėdavo materialiai, tačiau Dorothy atsigrėžimas į Dievą ją išskyrė su meilužiu tarsi du laivus, kurie nuplaukė skirtingomis kryptimis.

Ruošdamasi dukters krikštui, Dorothy sutiko sesę Aloyzą, kuri tapo jos pirmąja katechete. Moteris godžiai gėrė žinias apie krikščionių tikėjimą, kurio, kaip tik dabar suprato, iki to laiko visai neišmanė. Netrukus, po dukros Tamaros krikšto, katalikišką krikštą priėmė ir Dorothy. Jos krikšto mama buvo sesė Aloyza.

Išmelstas susitikimas

Dorothy atrado gyvenimą keičiantį tikėjimą, tačiau prirėmė bent penkerių metų, kol ji suvokė tikrąją savo misiją ir pažino bendruomenę, kur pasijuto kaip namie. Po atsivertimo ji skaitė daug katalikiškų knygų ir kartu tęsė žurnalistės darbą įvairiose katalikiškose leidiniuose. Dorothy gyvenime pasikeitė beveik viskas, tačiau išliko užuojauta išnaudojamiems ir skurstantiems žmonėms bei įsitikinimas, kad dabartinė ekonominė ir socialinė pasaulio tvarka iš esmės neteisinga.

Katalikų mąstytojų darbuose ji atrado daug panašios visuomenės kritikos, kurią išsako ir socialistai. Tačiau tarp Bažnyčios ir darbininkų klasės praraja augo, ir Dorothy tai skaudžiai išgyveno. Jos įsitikinimu, požiūrį derėjo keisti abiem pusėms. Kunigams, vyskupams reikėtų daug didesnio solidarumo su tais, kurie yra išnaudojami, o darbininkai savo ruožtu turi suprasti, kad Bažnyčios socialinis mokymas siūlo svarbią alternatyvą socialistinei kovai.

1932 metais Dorothy važiavo į Vašingtoną daryti reportažo apie Alkanųjų eitynes. Tai buvo komunistų suorganizuota protesto akcija, kai darbo netekę ar neteisingai mažą atlyginimą gaunantys darbininkai iš įvairių Amerikos vietų rinkosi prie Baltųjų rūmų, kad valdžia įsisąmonintų, su kokiomis sunkiomis problemomis susiduria visuomenė. Tai buvo Didžiosios depresijos laikotarpis, kai JAV ekonomika gavo triuškinamą smūgį, skaudžiausiai jis palietė vidurinę ir žemesniąją klasę, katastrofiškai pradėjo augti bedarbių skaičius.

Dorothy rašė reportažus apie eitynes katalikiškiems leidiniams „Commonweal“ ir „America“. Eitynės vyko gruodį, ir Dorothy Švč. Mergelės Nekaltojo prasidejimo šventės dieną užėjo pasimelsti į bažnyčią. Ji prašė Švč. Marijos užtarimo ir pagalbos surasti būdą, kaip būtų galima geriausiai padėti kenčiantiems žmonėms. Kai kitą dieną moteris grįžo namo, labai nustebo radusi nepažįstamą vyriškį. Tai buvo Peteris Maurinas, gerokai vyresnis už Dorothy išėivis iš Prancūzijos, pervažiavęs Kanadon, o paskui – JAV. P. Maurinas turėjo darbo įvairiose katalikiškose iniciatyvose patirties,

labai gerai išmanė katalikišką teologiją bei personalistinę filosofiją.

Tai buvo žmogus, kuris tiesiog kunkuliavo intelektualine energija ir svajojo perkeisti visuomenę, remdamasis krikščioniškojo socialinio mokymo pagrindais. Tačiau ilgą laiką jis nerado giminingos sielos, kuri galėtų padėti įkūnyti idėjas. Skaitydamas katalikiškus leidinius, jis atkreipė dėmesį į Dorothy rašinius. Maurinui pasirodė labai artima jos pozicija ir susirūpinimas kenčiančiais. Per bičiulį jis gavo žurnalistės adresą ir atėjo kviesti bendrai veiklai, kurios vienas svarbiausių elementų turėjo būti katalikiško laikraščio, skirto darbininkams, leidyba.

Du labai skirtingi žmonės, pirmą kartą matantys vienas kitą... Idėja apie bendrą veiklą skambėjo kaip beprotybė? Tačiau Dorothy šiame susitikime atpažino atsaką į maldas. Viešpats atsiuntė aiškų atsakymą, ir ji buvo pasiryžusi jį priimti. Maurinas taip pat buvo sužavėtas – pirmą kartą jis aiškiai pajuto, kad ilgai brandintos mintys apie tai, kaip galima įgyvendinti darbininkų evangelizaciją, pradėjo įsikūnyti.

Katalikų darbininkų judėjimas

Maurinas buvo įsitikinęs, kad Bažnyčios socialinis mokymas gali atsakyti į tuos klausimus, kuriuos kelia socialistai, tačiau patys siūlo abejotinos vertės sprendimus. Socialistų idėjos tik didino susipriešinimą ir neapykantą visuomenėje, be to, socialistai griežtai kritikavo viską, kas susiję su tikėjimu, jiems visai nerūpėjo dvasiniai darbininkų poreikiai, viską jie bandė suvesti į materiją.

Tačiau kaip pasiekti darbininkus, kaip kalbėti jiems suprantama kalba? 1933 metų gegužės 1 dieną pasaulį išvydo 8 puslapių laikraštis, pavadintas „Katalikas darbininkas“. Data buvo pasirinkta sąmoningai, nes pirmojo numerio tiražas, kuris nebuvo didelis – 2500 kopijų – buvo išplatintas daugiausia į šventinius socialistų organizuotus renginius susirinkusiems darbininkams. Laikraščio dvasinis įkvėpėjas buvo Maurinas, bet redaktorė ir visų leidybos reikalų variklis – Dorothy Day. Būtent ji nusprendė laikraštį pardavinėti už simbolinį vieno cento mokestį, kad būtų prieinamas kiekvienam, ir šio principo laikraščio leidėjai laikosi iki šiol.

Laikraštis buvo leidžiamas iš savų lėšų, nuolat ieškant rėmėjų. Leidinio pavadinimas buvo sąmoningas iššūkis tuo metu populiariam „Komunistui darbininkui“. Prieš pradėdami leisti „Kataliką darbininką“, nei Dorothy Day, nei Peteris Maurinas nesitarė su vietiniais katalikų hierarchais, ir šie buvo gerokai nustebinti, išvydę laikraštį. Niujorko vyskupas pradėjo nerimauti, ar nebandoma prisidengiant katalikų vardu skelbti Bažnyčios mokymui prieštaraujančių dalykų ir net ketino pareikalauti keisti laikraščio pavadinimą, tačiau Dorothy pavyko jį įtikinti, kad tai tik sukeltų skandalą. Pavadinimas išliko, tačiau santykiai su hierarchais toli gražu ne visada buvo sklandūs.

Netrukus mėnesinio laikraščio tiražas pradėjo smarkiai augti, o 1936 metais „Katalikas darbininkas“ jau buvo leidžiamas 150 tūkstančių egzempliorių tiražu. Tai rodė, kad unikalus katalikiškas balsas, drąsiai kritikuojantis socialinę neteisybę, atvirai aprašantis darbininkų socialines problemas, palaikantis profsajungas ir kartu metantis iššūkį urbanizacijai bei industrializmui, buvo labai reikalingas.

Kiekviename laikraščio numeryje skaitytojai atrasdavo Maurino svarstymų apie socialines problemas, tekstų, siūlančių išsąmoninti, jog gyvenimas perpildytuose

miestuose, kur daugybė nuodingų teršalų, griauna žmogų tiek fiziškai, tiek dvasiškai, todėl derėtų grįžti gyventi į kaimą, ten kurti katalikiškas komunas. Dorothy kiekviename numeryje rašė redakcinę skiltį. Dažniausiai tai buvo solidarumą auginantys bei pagarbą žmogaus orumui ugdantys rašiniai.

Pradžioje laikraščio leidyba buvo svarbiausia Dorothy Day veikla, tačiau prasidėjus žiemai į duris pradėjo belstis benamiai. Tai buvo reakcija į Maurino tekstus, kuriuose jis ragino krikščionis prisiminti seną svetingumo praktiką. Jis kritikavo įsitikinimą, kad turime rūpintis tik savo artimaisiais, o rūpinimąsi kitais palikti valstybinėms institucijoms ar karitatyvinėms organizacijoms. Anot jo, kiekvienas miesto rajonas turėtų įsteigti Svetingumo namus, kur galėtų kreiptis tie, kuriems reikia pagalbos, o kiekviena krikščionių šeima privalėtų turėti Kristaus kambarį ar bent lovą, skirtą tiems, kuriuos atsiuntė Dievas.

Svetingumo namai

Pirmaisiais Svetingumo namais tapo pačios Dorothy Day butas. Vėliau buvo išnuomotas atskiras plotas dešimčiai moterų, o netrukus ir butas vyrams. Iš karto krito į akis tai, jog, skirtingai nuo daugumos tuo metu veikusių labdaros organizacijų, Katalikų darbininkų judėjimas nebandė perauklėti tų, kuriems svetingai atvėrė duris. Nukryžiuotasis ant sienos buvo vienintelis aiškus liudijimas, kad čia gyvena krikščionys. Dorothy ir jos pagalbininkai nemoralizavo, nereikalavo iš atėjusiųjų pažadų, bet kantriai jais rūpindavosi. Tai buvo labai sudėtinga, tačiau Dorothy atkaklumas tik augo. Ji aplankė daugybę parduotuvių, prašydama savininkų atiduoti suvytusias ar prekinę išvaizdą praradusias daržoves, derėjosi su kepėjais dėl mažesnių duonos kainų.

Didžiosios depresijos žaizdos buvo labai skaudžios, ir Svetingumo namų reikėjo vis daugiau. 1936 metais jau veikė 33 Katalikų darbininkų judėjimo įkurti Svetingumo namai. Tai buvo decentralizuotas judėjimas, o ne griežtą struktūrą turinti organizacija. Kiekvieni Svetingumo namai tvarkėsi savarankiškai.

Dorothy veikla sulaukė toli gražu ne vien pritarimo. Netrūko kritikų, kurie sakė, jog ji ne tiek padeda tikriems vargšams, kiek pataikauja alkoholikams ir valkatoms, kurie patys kalti dėl savo bėdų. Tačiau Dorothy atkakliai kartojo, kad kiekvienas žmogus yra Dievo ambasadorius, ir visiškai nesvarbu, kodėl jis atsidūrė krizėje, padėdami mes rūpinamės pačiu stokojančiu Kristumi.

Kartą socialinė darbuotoja, atėjusi apžiūrėti Svetingumo namų, nustebusi paklausė, kiek laiko čia leidžiama varguoliams pasilikti. Dorothy griežtai atsakė, kad tiek, kiek jie panorės: „Jie gyvena su mumis ir miršta kartu su mumis. Gyvieji deramai pasirūpina mirusiais. Kaip ir kiekvienoje šeimoje, juk tie, kas pasibeldė į Svetingumo namų duris, tapo mūsų šeima. Ne, iš tiesų jie visada buvo mūsų šeima – broliai ir seserys Kristuje.“

Dorothy dažnai kartojo P. Maurino tezę, kad turime kurti tokią visuomenę, kurioje būtų lengviau tapti geram. Reikalingos esminės institucinės permainos, būtina mažinti socialinę nelygybę, mokyti turtinguosius dalintis su vargšais, ugdyti darbininkų gebėjimą jungtis ir kartu siekti socialinio teisingumo. Tačiau beviltiška svaičioti apie

socialinę revoliuciją, kol neįvyko širdžių persikeitimas. Nepakanka vien skelbti teisingesnės visuomenės deklaracijas, reikia čia ir dabar liudyti solidarumą ir artimo meilę.

Viena iš Katalikų darbininkų judėjimą pagrindžiančių tezių – neįmanoma mylėti Viešpaties Išganytojo, kol esi aklas šalia kenčiančių žmonių bėdoms ir rūpesčiams. Kaip Kristus pirmiausia buvo Gydytojas, kuris drąsiai ėjo pas tuos, kuriems labiausiai reikėjo išgydymo, taip ir kiekvienas krikščionis turi pirmiausia eiti pas tuos, kuriems sunkiausia, kurie prislėgti kasdienių rūpesčių, vargų. Darbininkai nutolo nuo Bažnyčios tik dėl to, kad pernelyg retai jie matė krikščionis, kurie gyvena tuo, ką skelbia, pernelyg dažnai tai, kas neteisinga, buvo grimuojama pseudokrikščioniškais pateisinimais.

Katalikų darbininkų judėjimas eksperimentavo ir su žemės ūkio komunomis. 1935 metais komuną bandyta kurti Steiteno saloje esančiame D. Day ūkyje. Nors komunos kurį laiką išgyvendavo, tačiau jos prigijo kur kas sunkiau nei Svetingumo namai.

Palaiminti taikdariai

Dorothy socialinė veikla turėjo kritikų, tačiau iš esmės buvo vertinama palankiai. Ypač Didžiosios depresijos laikotarpiu, kai ji praktiškai parodė, ką reiškia rūpintis patekusiais į bėdą. Katalikų darbininkų veikla keitė ir visos JAV Bažnyčios santykį su darbininkais. Atsirado vis daugiau katalikiškų socialinių iniciatyvų, mažėjo komunistinės propagandos veiksmingumas. Jei Dorothy būtų apsiribojusi tik tuo, jai būtų buvę kur kas lengviau tapti įtakingiausia pasauliete JAV Bažnyčioje, tačiau pačiai Dorothy rūpėjo ne aplinkinių pritarimas, o ištikimybė Jėzui. Pastarasis, jos įsitikinimu, buvo neatsiejamas nuo taikdarystės ir pacifizmo.

Jau Pirmojo pasaulinio karo metais, dar nesugrįžusi į mylinčio Tėvo namus, Dorothy griežtai kritikavo amerikiečių dalyvavimą kare. Šis karas nebuvo populiarus JAV, todėl Dorothy netrūko bendraminčių. Pritarimo ji sulaukė ir tada, kai, atėjęs Vokietijoje į valdžią Hitleriui ir pradėjus žydų puolimą, Dorothy tapo viena iš su antisemitizmu kovojančios organizacijos steigėjų. Ji nesitaikstė su jokia diskriminacija ir teisių pažeidimais. Taip pat aistringai ir nuosekliai ji gynė darbininkus, žydus ar juodaodžius. Kiekvienas žmogus yra nelygstamą orumą turintis Dievo kūrinys, ir su juo negali būti elgiamasi nepagarbiai, jau nekalbant apie teisių apribojimą ar smurtą.

Pirmąją audringos kritikos bangą Dorothy teko atlaikyti jau 1936-aisiais, kai Ispanijoje prasidėjo pilietinis karas. Dauguma katalikų įvairiose pasaulio vietose emociškai palaikė generolą Franką, kuris save vaizdavo kaip Bažnyčios gynėją nuo antikrikščioniškai nusiteikusių respublikonų. Tačiau, beje, kaip ir Jacques Maritain'as ar Emanuelis Mounier – žymūs katalikai filosofai Prancūzijoje, Dorothy Day griežtai atsisakė laikraštyje palaikyti kurią nors kariaujančią pusę ir teigė, jog kiekvienas katalikas turi melsti ne kurios nors pusės pergalės, o taikos.

Dar sudėtingiau ginti taikdarišką poziciją tapo po to, kai Japonija užpuolė Perl Harboro uostą ir taip įvėlė JAV į Antrąjį pasaulinį karą. Didžioji dalis JAV krikščionių tvirtino, kad kiekvienas tikras patriotas privalo remti šį karą, nes jis yra teisingas, taip esą ginami ir viso pasaulio žydai nuo kraupaus persekiojimo. Dorothy atsakas buvo

„Katalike darbininke“ paskelbtas Kristaus ir patrioto dialogas, kuriame patriotas kaltina, jog Kristaus mokymas nepraktiškas ir pasenęs. Esą jis per mažai veiksmingas, ginant savo šalį. Šiuo dialogu Dorothy aiškiai parodė savo santykį su patriotine retorika. Ji sakė, kad myli savo šalį ir yra pasiruošusi viską jai atiduoti, tačiau Kristaus reikia klausyti labiau. Moteris teigė, jog Katalikų darbininkų judėjimo nariai yra pasiruošę negailėdami jėgų rūpintis sužeistaisiais, padėti tiems, kurie per karą patiria sunkumų, tačiau nesutinka su ginklu rankose kovoti prieš kitus žmones.

Tokią Dorothy poziciją smerkė net dalis bendražygių. Per keletą karo mėnesių buvo uždaryta net penkiolika Svetingumo namų, nemaža dalis žmonių pasitraukė iš judėjimo, tačiau net ir per šią krizę Dorothy išliko išoriškai rami. Tiesa, jos dienoraščiai atskleidžia, kiek skausmo ir vidinių kovų teko iškęsti, tačiau moteris buvo įsitikinusi, kad niekas neatšaukė Jėzaus Kristaus Kalno pamokslo, kuriame jis laimina taikdarius ir romiuosius, o ne karingus patriotus. Vienoje iš viešų diskusijų Dorothy buvo paklausta, ar jos pozicija nėra veidmainiška – juk, jei kas įsiveržtų į jos namus, pradėtų žaloti ir prievartauti artimuosius, negi ji nesigriebtų visų ginklų, kurie leistų apsiginti. Dorothy tvirtai atsakė, kad būtinai pasinaudotų veiksmingiausiais ginklais, kuriuos žmonija turi: pasninku ir malda. Jos tvirtas atsakymas kėlė pagarbą, tačiau jam pritarė nedaugelis.

Vienas karas keitė kitą. Po Antrojo pasaulinio karo prasidėjo Šaltasis karas, kuriame būta ne mažiau neapykantos, baimės ir susipriešinimo. Pačiai Dorothy tai buvo įrodymas, jog kariniai veiksmai neatneša tikrosios taikos, o tik keičia vienus mūšius kitais. Beje, Šaltojo karo metu Dorothy pacifizmas susidūrė su dar didesniais sunkumais.

Kai JAV kilo tikra karinė isterija, šalį užplūdo propagandiniai pranešimai apie kraugerius komunistus, kurie pasiryžę užpulti JAV, prasidėjo „raganų medžioklė“, visur vaidenosi komunistų agentai. Katalikų darbininkų judėjimas pateko į Federalinių tyrimų biuro akiratį. Kaip rodo archyvinė medžiaga, FTB sekė Dorothy, rinko apie ją medžiagą ir rimtai svarstė, ar nederėtų ją ilgam įkalinti kaip žmogų, kuris kelia grėsmę nacionaliniam saugumui. Nuo šio įkalinimo Dievas Dorothy apsaugojo, tačiau ne nuo kitų.

Kai 1955 metų birželio 15 dieną visoje JAV nuskambėjo sirena, skelbianti oro pavojų, ir prasidėjo mokymai, kurių metu kiekvienas privalėjo palikti savo darbo vietą ir keliauti į specialias slėptuves, Dorothy kartu su nedidele grupe žmonių sėdėjo prieš savivaldybės pastatą. Ji paskelbė: „Mes nesimokysime bijoti. Jei mes pasitikime atominė bomba, vadinasi, netikime Dievu. Mes meluojame sau ir kitiems, kad per atominius sprogimus kas nors gali išlikti gyvas.“ Tai kartu buvo ir protesto aktas prieš atominio ginklo panaudojimą Japonijoje.

Pirmą kartą Dorothy gavo išpėjimą. Tačiau kitais metais, kartojant mokymus, ji vėl surengė protestą. Dėl to moteris penkioms dienoms buvo įkalinta. Dar po metų įkalinimo laikas padidėjo iki mėnesio. Nepaisant visų šių sankcijų, Dorothy pacifistinėse akcijose dalyvavo vis daugiau žmonių, ir tai trikdė valdžią. 1961 metais susirinko keli tūkstančiai protestuotojų. Kiekvienais metais Dorothy atlikdavo jai skirtą bausmę, tačiau likdavo nepalaužiama. Nežinia, kuo visa tai būtų pasibaigę, nes valdžios institucijų kantrybė buvo visai išsekusi, tačiau pasikeitus tarptautinei

situacijai kasmetiniai mokymai buvo nutraukti.

Dorothy Day veikė ne tik JAV. 1963 metais ji buvo viena iš 50-ies viso pasaulio moterų, kurios susirinko Romoje padėkoti popiežiui Jonui XXIII už encikliką „Taika žemėje“. Deja, popiežius jau buvo labai silpnas ir negalėjo asmeniškai susitikti su motinomis, tik perdavė joms palaiminimą.

1965 metais Dorothy Day vėl vyko į Romą, kur kartu su grupe aktyvisčių viešai pasninkavo, prašydamos Viešpaties, kad Jis suteiktų stiprybės Susirinkimo dalyviams nutarimuose patvirtinti neprievartinio konfliktų sprendimo kelio kilnumą. Dorothy labai džiaugėsi, jog vienoje iš Susirinkimo konstitucijų atsispindėjo pagarba taikdarystei, buvo įrašytas reikalavimas, kad žmogui turi būti suteikta galimybė atlikti alternatyvią tarnybą savo šaliai be ginklo rankose, taip pat raginama konflikto metu pirmiausia išbandyti visas taikias priemones.

Paskutinį kartą Romoje Dorothy lankėsi 1967 metais, kai vyko Tarptautinis pasauliečių kongresas. Ji buvo viena iš svarbiausių jo veikėjų ir galėjo įsitikinti, jog nuosekli bei atsidavusi veikla duoda vaisių ir už JAV ribų. Dorothy buvo viena iš dviejų JAV delegacijos narių, kuriems buvo suteikta galimybė šv. Komuniją gauti iš paties popiežiaus Pauliaus VI rankų.

Nenuorama iki paskutinio atodūσιο

Nenuorama Dorothy niekada nebijojo plaukti prieš viešosios nuomonės srovę. Kai JAV visa propagandos mašina buvo įjungta parodyti komunistinės Kubos baisumą, ji būtinai nusprendė įsitikinti savo akimis ir asmeniškai pakalbėti su Fidelio Castro, kaip su to paties katalikų tikėjimo išpažinėju. JAV piliečiams nebuvo išduodamos vizos į Kubą, ir Dorothy griebėsi sudėtingų manipuliacijų, kol pagaliau į Kubą pateko turėdama Čekoslovakijoje išduotą vizą. Pasimatyti su Kubos vadovu jai nepavyko. Dorothy nuliūdino jo asmenybės kulto apraiškos, tačiau pokalbiai su eiliniais kubiečiais nuteikė viltingai. Grįžusi ji rašė apie Kuboje esantį dvasinį potencialą ir tuo vėl papiktino nemažą dalį amerikiečių, kuriems tokie rašiniai atrodė vos ne tėvynės išdavystė ir pataikavimas komunistams.

Dorothy Day paskutinį kartą buvo įkalinta 1973 metais, kai jai sukako 75-eri. Silpstanti sveikata, kojų skausmai jau trukdė nuolat keliauti po visą Ameriką, tačiau ji buvo pasiryžusi mesti viską ir vykti ten, kur skriaudžiami žmonės ir reikėjo palaikymo. Dorothy kartojo, kad kiekvienas krikščionis privalo palaikyti silpnuosius, nes būtent taip visada elgėsi Kristus. „Mes pernelyg esame susidomėję tuo, kaip tapti lyderiais, o derėtų stengtis būti ne lyderiais, o tarnais. Kai krikščionys nebemoka tarnauti kitiems, jie nustoja būti Kristaus sekėjais“, – ne kartą rašė Dorothy.

1973 metais ji nuvyko į Kaliforniją palaikyti seno pažįstamo Cezario Chavezo ir vietos fermerių profsąjungos protesto eitynių. Nepaisydama artrito keliamų kančių, senolė Dorothy ėjo pirmose protestuotojų eilėse, prilaikoma Chavezo. Protestuotojų jau laukė policija, kuri ne tik išvaikė eisenos dalyvius, bet ir suėmė aktyvistus. Nuotrauka, vaizduojanti žilą Dorothy Day su antrankiais, pateko į pirmuosius laikraščių puslapius ne tik JAV, bet ir už jos ribų. Kilus pasipiktinimo bangai, Dorothy su kitais protestuotojais buvo paleista iš daboklės, o žiniasklaidos dėmesys padėjo C. Chavezui

ir jo bendraminčiams pasiekti, kad neteisingi suvaržymai, prieš kuriuos protestavo, būtų panaikinti.

Dorothy buvo tapusi kairuoliškos katalikybės simboliu, tačiau ji gerokai skyrėsi nuo „progresyvių katalikų“, kritikuojančių Bažnyčią dėl esančios nelanksios pozicijos seksualinės moralės klausimais. Pati patyrusi aborto siaubą, Dorothy atkakliai kovojo už kiekvienos gyvybės išsaugojimą ir atmetė seksualinės revoliucijos ideologiją. Glumindama daugelį to meto pacifistų ir anarchistų, Dorothy tvirtai gynė šeimos instituciją, aukštino santuoką ir kritikavo nesantuokinius lytinius ryšius, kaip griaunančius žmones ir santykius iš vidaus. Ji netiko nė vienai ideologijai, nes buvo tvirtai pasirinkusi klausytis tik To, kuris palietė ją savuoju Gailestingumu, gražinusi gyvybę.

Paskutiniaisiais gyvenimo metais Dorothy jau nebegalėjo išeiti iš savo kambarėlio, tačiau išsaugojo vidinį skaidrumą ir tvirtybę. Būtent šiame kambarėlyje nepasikeliančią iš lovos ją aplankė ir didžioji dvasios sesė Motina Teresė. Ji padovanojo Dorothy sari ir kryželį, parodydama, jog jos veikloje atpažįsta tą pačią dievišką tarnystę vargšams.

„Nevadinkite mane šventąja“, – prieš pat mirtį sake Dorothy. Kartu ji pripažino: „Jei aš ko nors pasiekiau savo gyvenime, tai tik todėl, kad niekada nesigėdijau kalbėti apie Dievą. Nuo tos akimirkos, kai Jį sutikau, visas mano gyvenimas buvo mylintis atsakymas Jam.“